

Studenten en leerkrachten leren praktijkgericht onderzoek doen

Anje Ros, Lector Leren & Innoveren

Anja van Wanrooij, Basisschool Het Mozaïek

DENK
GROTER

- Inleiding Anje (15 minuten)
- Praktijk casus Anja (10 minuten)
- Vragen (10 minuten)
- Zelf aan de slag (15 minuten)
- Plenaire terugkoppeling en conclusies (10 minuten)

- Onderzoek in de AOS
- Onderzoek in de OLS
- Onderzoek naar onderzoekscultuur in de AOS
- ‘Onderzoekenderwijs’
- Uit de praktijk van de AOS: Anja
- Samen aan de slag

AOS: 13 scholen (volgend jaar 18)

- Per school: onderzoeksgroep met:
 - student,
 - leerkrachten,
 - lid MT
- Onderzoeksbegeleiding vanuit pabo

Onderzoeksbijeenkomsten:

- Alle onderzoeksgroepen
- Uitwisseling, begeleiding, reflectie onderzoekscultuur

Doel: bijdrage aan schoolontwikkeling, onderzoekende houding

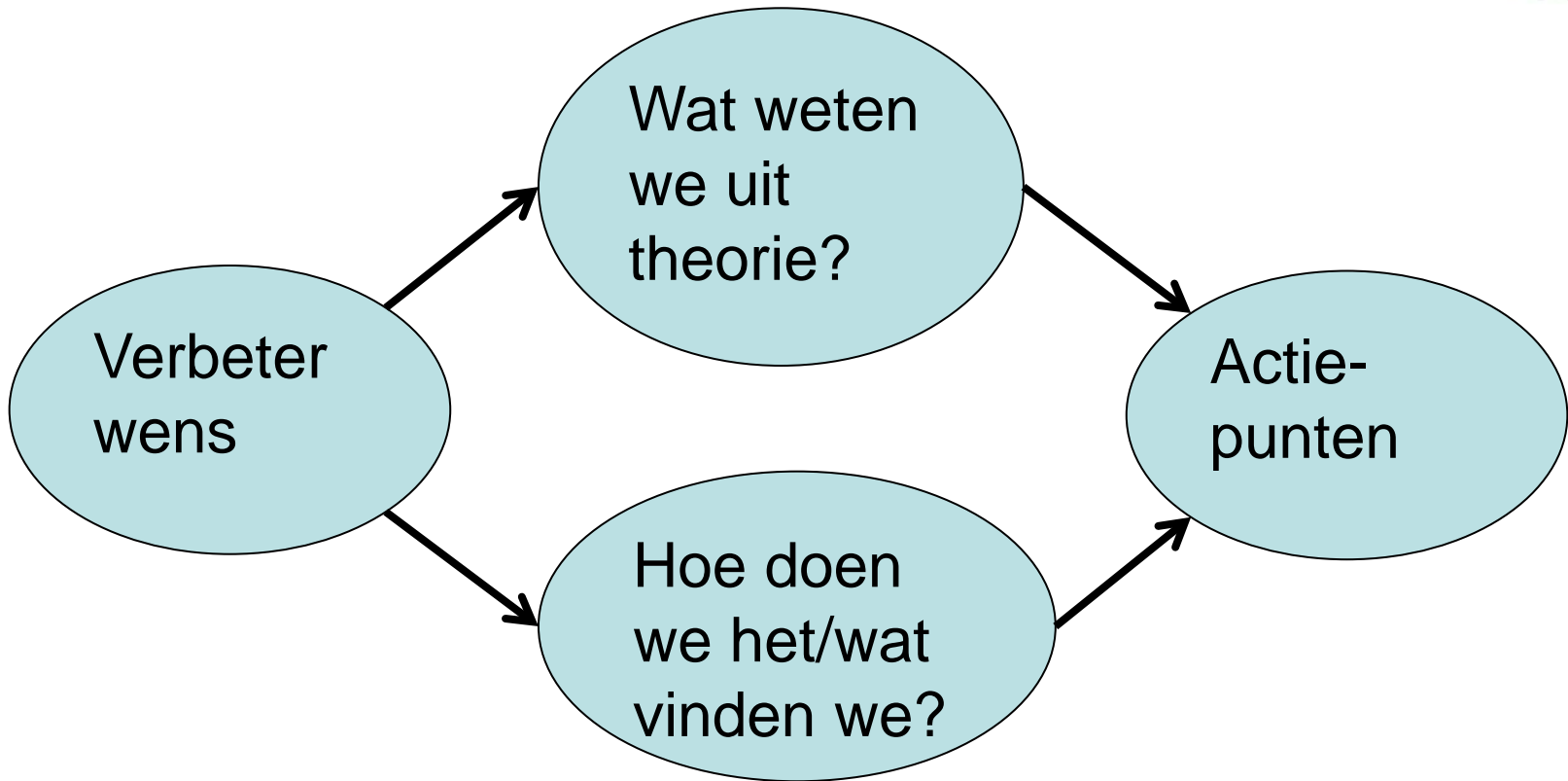
Startpunt: probleem (verbeterpunt) ervaren door leraren, speerpunt in schoolontwikkeling

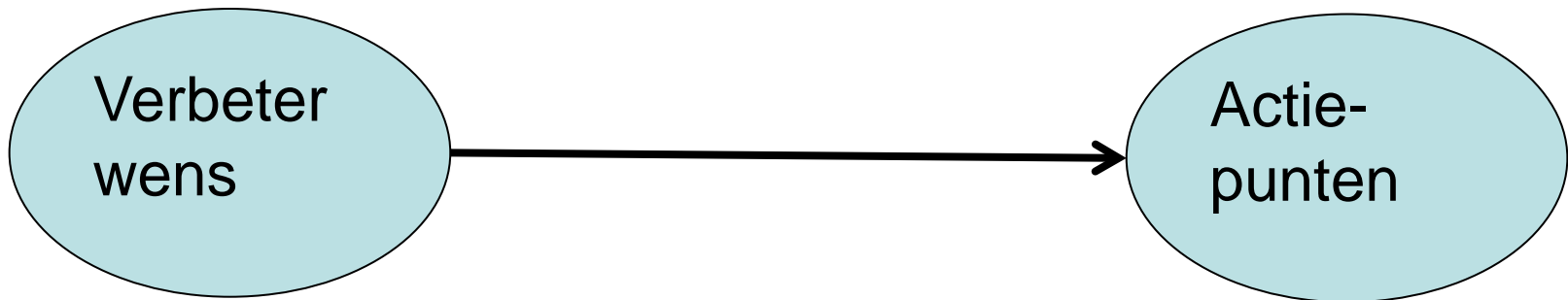

Cyclus:

- Probleemanalyse → onderzoeksvraag
- Literatuurstudie
- Onderzoeksopzet
- Dataverzameling (interviews, vragenlijst, observaties)
- Resultaten, conclusies, aanbevelingen
- Implementatie

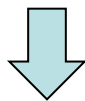

Onderzoek op school leidt tot:

- Betere innovaties
- Gezamenlijke visie op onderwijs
- Onderzoekende houding van leraren
- Onderzoekscultuur

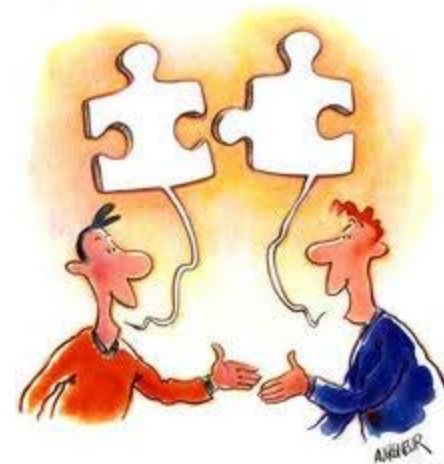

Professionele leergemeenschap

Onderzoek heeft 2 functies:

- Feedbackfunctie: effectief werken aan verbeteringen
 - resultaten
- Reflectieve dialoog: onderzoekende houding van leraren
 - proces

Onderzoekresultaten geven inzicht in:

- Wat willen we?
- Hoe doen we het (verschillen met theorie, verschillen onderling)?
- Wat zijn daarvan de resultaten?

meer planmatig en onderbouwd werken aan verbetering

Gesprekken tussen leraren over het onderwijs:

- Over hun aanpak
- Over hun veronderstellingen
- Over hoe het anders/beter kan

Leraren zijn minder routinematig, meer bewuste keuzes, gericht op verbeteren, meer samenwerking

Onderzoekende houding

Leraren hebben vaak veel veronderstellingen:

- Wat effectief is
- Wat de oorzaak is
- Wat een goede oplossing is

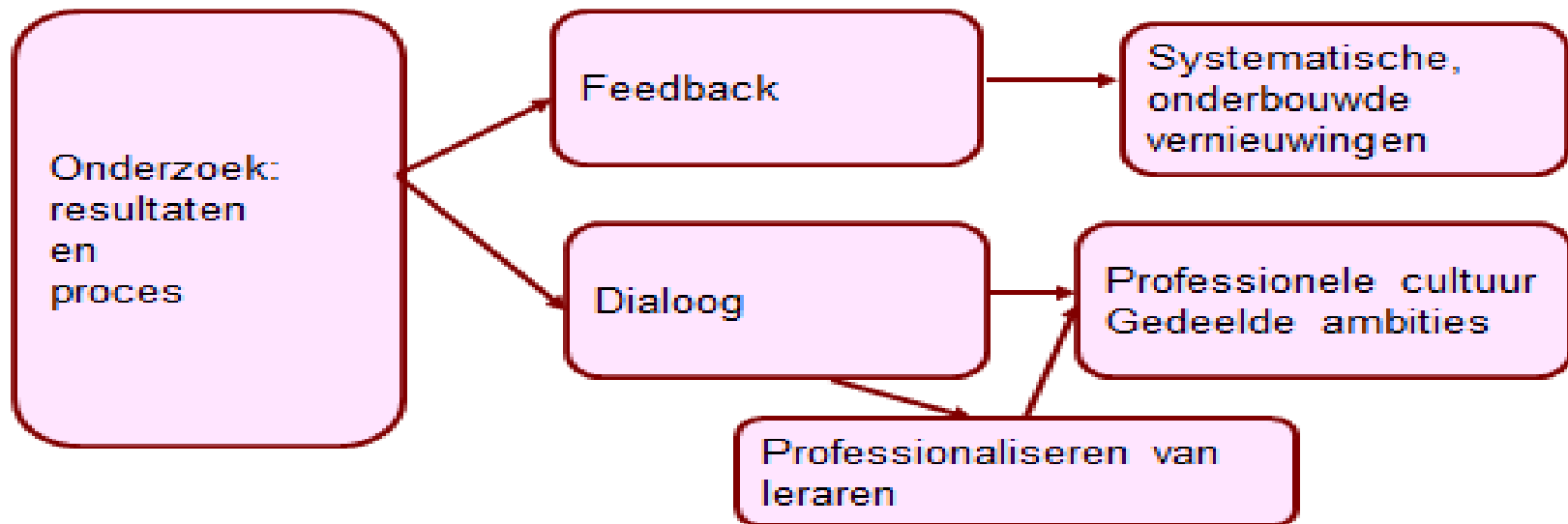
Zelf nagaan of je veronderstelling klopt!

DENK
GROTER

Onderzoek

Schoolontwikkeling

Schoolontwikkeling via onderzoek kost tijd, maar leidt tot duurzame verbeteringen, omdat onderzoek leidt tot:

- reflectie en dialoog over de dagelijkse praktijk
- scherpere formulering van kernbegrippen
- anders denken, minder ad-hoc, minder oplossingsgericht;
- keuzes die beter worden doordacht en onderbouwd
- inzicht in elkaars werkwijze en opvattingen

Uitgangspunt OLS +AOS:

- Alle opleidingsscholen ontwikkelen zich in de richting van een professionele leergemeenschap
- Alle opleidingsscholen voldoen aan de criteria van de AOS

Via onderzoek uit in het kader van schoolontwikkeling

Verbreding naar OLS '13-'14

DENK
GROTER

- OLS: directeur en BSC of leerkracht aanwezig bij 5 onderzoeksbijeenkomsten
- Alle onderzoeken zijn geclusterd in thema's
- Op meeste scholen is een werkgroep rond het onderzoek geformeerd

Onderzoek waarover?

Dit jaar:

ICT	13
Pedagogisch/didactisch	11
Taal (incl Engels)	11
Wo, N&T	9
Hoogbegaafdheid	5
Rekenen	2
Overig	9

Win-win situatie

DENK
GROTER

Onderzoekende
houding

Lerende scholen:

- Innoverend
- onderzoekscultuur

Onderzoek

Rijke leeromgeving

Ervaringen

Goede koers:

- Hoge opkomst
- Kwaliteit onderzoeken wordt beter
- Meer impact van het onderzoek

Ook knelpunten:

- Continuïteit in begeleiding
- Behoefte aan individuele begeleiding
- 2 onderzoeken in verschillende thema's

Evaluatie (5=helemaal eens)

**DENK
GROTER**

Het onderzoeksthema past bij de schoolontwikkeling		4,50
Het team ziet het belang van onderzoek voor de schoolontwikkeling		4,10
De directeur hecht veel waarde aan het onderzoek voor de schoolontwikkeling		4,06
De school gebruikt de resultaten uit onderzoek voor vervolgvactiteiten		4,27
Ik heb het afgelopen jaar veel geleerd over onderzoek doen		3,91

- *In welke mate is er sprake van een onderzoekscultuur in de AOS-scholen?*

Vragenlijsten

Interviews

Fase

Focus

1	Organisatie intern, dialoog in onderzoeksgroep
Keuze van onderzoeksthema
2	Verbreiding naar hele team, dialoog in school
Beleid/keuzes gebaseerd op onderzoek
Personeelsbeleid gericht op onderzoekscultuur
3	Onderzoek is integraal onderdeel van cultuur en beleid
Verbreiding naar extern: andere scholen in bestuur,
contacten met kennisinstellingen, profilering

- Relatie met schoolontwikkeling bewaken
- Uitstralen: belang van onderzoek voor beleid
- Stimuleren van onderzoekende houding
 - Kritische vragen, waaromvragen
 - Lezen literatuur (just in time)
 - Waarderen initiatieven
 - Externe blik
- Zorgdragen voor implementatie (inplannen, draagvlak)
- Faciliteren, vervullen van condities voor onderzoek

Ambities AOS

AOS moet voorbeeldfunctie vervullen t.a.v.:

- Kwaliteit onderzoek
- Impact van onderzoek

Meer zichtbaarheid

- Website, presentatie, uitdragen
- Leerervaringen delen

Online instrument voor het realiseren van de condities voor

- Bruikbare resultaten
- Onderzoekscultuur in de school

Tools:

- Checklists,
- Aandachtspunten
- Voorbeelden

In drie fasen

Differentiatie in de klas

Downloaden / Afdrukken

Fase 01
voorbereiding

Fase 02
uitvoering

Fase 03
implementatie

Conditie voor bruikbare resultaten

1. Keuze van het onderzoeksthema →
2. Probleemanalyse
3. Taakverdeling
4. Organisatie van onderzoek

Conditie voor dialoog in de school

5. Organisatie van dialoog
6. Professionele cultuur
7. Dialoogvragen tijdens probleemanalyse

Keuze van het onderzoeksthema

Voor het draagvlak van het onderzoek en de bereidheid in dit thema te investeren, is het van belang dat het onderzoeksthema aan een aantal criteria voldoet.

- Het thema betreft een speerpunt in het beleid van de school (of afdeling).
- Het thema is klas-overstijgend.
- Er is sprake van een probleem of verbeterpunt.
- Het onderzoek draagt bij aan een oplossing/verbetering.
- Bij het management bestaat een gevoel van urgentie voor dit thema.
- Er bestaat bij de leraren een gevoel van urgentie voor dit thema ('hier moeten we iets mee?').
- Het team is bereid om energie te steken in dit thema.

Aandachtspunten

Aandacht voor draagvlak van de leraren die nog niet betrokken zijn.

Differentiatie in de klas

Downloaden / Afdrukken

Fase 01
voorbereiding

Fase 02
uitvoering

Fase 03
implementatie

Conditie voor bruikbare resultaten

1. Keuze van het onderzoeksthema
2. Probleemanalyse
3. Taakverdeling
4. Organisatie van onderzoek

Conditie voor dialoog in de school

5. Organisatie van dialoog →
6. Professionele cultuur
7. Dialoogvragen tijdens probleemanalyse

Organiseer de dialoog in het team

Om de betrokkenheid van het hele team bij het onderzoek te vergroten, is het van belang het gesprek over het onderzoek te stimuleren. Welke acties gaat de schoolleiding uitvoeren in deze fase van het onderzoek?

- Betrek zo veel mogelijk teamleden bij de dialoog over het onderzoek.
- Geef de opnieleiders binnen het team een rol in het gesprek over het onderzoek.
- Geef de leraren die straks met de resultaten aan de slag gaan een rol in het gesprek over het onderzoek.
- Laat zien dat het onderzoeksthema en het onderzoek belangrijk is voor de school
- Verdiep jezelf ook inhoudelijk in het thema en gebruik de juiste begrippen.
- Zorg dat de teamleden inhoudelijk goed geïnformeerd zijn.
- Maak tijd vrij voor het onderzoek op elke teamvergadering.
- Zorg dat de bespreking op de teamvergadering niet het karakter krijgt van informatie, maar laat het hele team actief meedenken in elke fase van het onderzoek.
- Stimuleer het gesprek door kritische vragen te stellen. 'door te vragen'

De academische opleidingsschool.

De samenwerking bestaat uit:

- Opleiden.
- Ondersteunen.
- Onderzoeken.
- Ontwikkelen.

Toekomst : Kwaliteit van onderzoek doen verbeteren!

Aan de slag

DENK
GROTER

2 groepen

- Uitproberen Onderzoekenderwijs
 - Bekijken van checklists en tools
 - Hoe zou jij dit instrument willen inzetten?
- Discussie over succesfactoren AOS
 - Wat is herkenbaar voor mijn school
 - Wat is de volgende stap?
 - Wat zijn succesfactoren en risicofactoren?

Dank je wel!

A.Ros@Fontys.nl

Anja@mozaiekheeswijk.nl